

І.В. Девтеров
доктор філософських наук, професор
НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»
Київ, Україна

ЛАТЕНТНІ ПРОЦЕСИ СТАНОВЛЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕПОХИ

Ситуація в світі на сьогоднішній день демонструє глобальний запит на зміни. Цифрова революція незабаром досягне критичної маси, при якій повернення в колишню соціальну парадигму вже стає неможливим. Соціально-історичний контекст прийдешніх трансформацій, таким чином, є глибоко техногенним за своєю природою, що розвиває ідеї апологетів трансгуманізму.

Добре це чи погано? У кожного історичного процесу є як об'єктивні, так і суб'єктивні причини, тому приймати полярні точки зору було б невірним вибором.

З економічної точки зору, нові технології, вдосконалення інфраструктури, промислове постпандемічне зростання надають оптимізму і вселяють надію на те, що вищі цілі суспільного розвитку, що пов'язані, безумовно, з людиною, отримають якійсь новий вимір, однак, є деякі речі, на які варто звернути особливу увагу філософам, вченим, політикам.

Вже не є для всіх чимось незвичайним той факт, що штучний інтелект (ШІ) в своїх «середньої» і особливо - «сильної» реалізаціях перевершив людський, природний. Безумовно, мова тут йде про інтелект, але не про розум. І в цій своїй реалізації також ШІ здатний на функціонування штучної, цифрової ноосфери [1], що саморозвивається і розширюється на всі аспекти, які доступні формалізації. Інтернет - тому очевидне підтвердження, який все більше управляється ШІ.

Рефлексивна формалізація людського інтелекту, про яку ми попереджали більше 20 років тому, йде повним ходом. Людина і комп'ютер «подружилися» і інтегрувалися в складноорганізовану відкриту систему, яка є абсолютно новим явищем, який привів до кіберсоціалізації як особистості, так і ШІ (як би парадоксально це не звучало). Нанотехнологічні нейроімпланти, до яких все вже

йде, завершать цю картину і встановлять нову соціальну реальність, аж ніяк не обов'язково затьмарену загальним контролем, як вважають деякі песимісти. «Дитина народжує батьків» (Єжи Лец), а ШІ є породженням людей і їх головне завдання в нинішні часи полягає в тому, щоб стати справжніми батьками для свого творіння.

Так, роботизація і кіборгізація кардинально змінюють ринок праці, але при цьому виникне величезна кількість нових професій, так як з ускладненням соціальних систем ускладнюється і реалізація управляючих впливів, стає більш різноманітною, більш різносторонньою і багаторівневою. І так - наявність необхідних компетенцій буде витягати за собою нових, більш освічених людей (суспільство кібер-знань). Суспільство йде до більш цифрового майбутнього, яке ми спостерігаємо вже зараз. Змінюються всі сфери суспільного буття, і, як наслідок - свідомості. Сама по собі соціалізація індивіда буде автоматично означати кіберсоціалізацію, і при розумному підході ми отримаємо реальний соціальний прогрес і процвітання.

Завдяки хмарним сервісам величезні обсяги інформації не захищають мережу і сприяють швидкому і точному використанню її як людьми-користувачами, так і системами мережевого ШІ. Особисті дані, які потрапляють в хмару, дозволяють швидко ідентифікувати будь-яку людину, зафіксовану мережею і використовувати їх за призначенням. Знову ж, хороша і погана сторона даного явища наводить на спогади про суперечки про атомну енергію.

Чи зміниться людина? Так вона уже змінилася, ми спостерігаємо суспільство інтерменів, що не уявляють свого існування без екранів, в тій чи іншій реалізації. Підключення до Мережі, яке раніше було окремою специфічною подією, нині стало перманентним, а при імплантації нейроімплантов люди стануть частиною її, так само, як і речі («The Internet of things» і «The Internet of bodies» - «Інтернет речей» і «Інтернет тіл» (англ.)). Є і негативні явища. Величезна кількість часу молодих людей витрачається на дурниці, пов'язані з соціальними мережами, які нічого не несуть в собі для них.

Спостерігається просте вбивство часу в чистому вигляді, що веде до отупіння (цифрова деменція) і масової, транснаціональної стадності.

Атомізація особистості, безумовно, носить об'єктивний характер, і підлягає осмисленню і опрацюванню нових соціальних практик, що дозволяють повернути людину «в колектив», в соціальну реальність, позбавлену цифрових атрибутів. Подібна задача може стати найбільш значущою в найближчій перспективі, тому що людина - це істота соціальна, а кіберсоціалізація - «це інше». Кіберсоціалізація, разом з її безсумнівними перевагами, несе в собі загрозу «втратити людське», втратити традиційні життєві установки, які допомагали людству протягом усього його існування вижити.

Перенесення деяких аспектів освітнього процесу всіх рівнів, теж грає важливу роль в становленні кіберсоціуму і надає цілий спектр нових можливостей для всіх категорій тих, що навчаються, проте, і тут відсутній виховний, морально-етичний аспект, який має чимале значення в становленні особистості як такої.

Суттєвим моментом в даному процесі є також тенденція до «загибелі експертного знання», втрата потреби мас у професійній компетентності, про яку пише Том Ніколс [2]. Багато фахівців пишуть про те, що вони змушені годинами проводити дискусії з людьми, які не мають професійної освіти по предмету даних суперечок. Важливі рішення приймаються на емоційному тлі, або за допомогою наукоподібних тверджень, які не мають нічого спільного із справжнім станом речей. Цей процес також є латентним і ще мало вивчений, але вже зараз можна стверджувати, що «Коли демократію сприймають як нескінченні вимоги незаслуженого поваги до необґрунтованих суджень, тоді можливо все, включаючи остаточну загибель демократії і самого республіканського правління» [2].

Таким чином, об'єктивні і суб'єктивні процеси становлення цифрового суспільства є такими, що суспільству, науці необхідно зосередитися, щоб успішно і результативно облаштуватися в новому світі, світі штучного інтелекту, нейромереж і біо-нано-технологій. Історичний досвід демонструє нам, що

відставання гуманітарного знання від технологій призводить до негативних наслідків, що відбивається на всіх сферах суспільного буття. Необхідна безумовна їх інтеграція і верховенство «першої природи» над «другою», «практичного розуму» над «теоретичним», з тим щоб плоди людського прогресу в повній мірі могли служити людині зокрема і суспільству в цілому.

Список використаних джерел:

1. Девтеров И.В. Феноменология социокультурных практик цифровой ноосферы / И.В. Девтеров // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. Вип. 2 (30). – К.: НАУ, 2019. 188 с., С. 5-9. ISSN 2411-5606, УДК [1+168.522] (082).
2. Николс, Том. Смерть экспертизы: Как интернет убивает научные знания. / Том Николс ; [пер. с англ. Т.А. Платоновой]/ - Київ : Форс Україна, 2019. – 368 с.
3. Bekh, V., Akopian, V., Yashanov, S., Devterov, I., & Kalinichenko, B.. (2021). Integrated computerization of education in the context of intellectual growth. *Laplace In Review*, 7(3A), p.504-511. <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173A1446p.504-511> Web of Science Q2